

שהרי בן ט' ובן י' יש לו הבנה וכבר הגיע לחינוך — כסברת הט"ז — לכך נסתפק ר' יוחנן בקטן דוקא. וכיון דפשיט: אין להן מחשבה, משמע, שאין חילוק בין חרש ושוטה לקטן שלא הגיע למצוות — כדברי מהר"ל.

ונידון דידן, טוויית ציצית ע"י חש"ו, אם אחרים ע"ג, יש לדמותו ללישת מצת מצוה ע"י חש"ו. שהרי כשם ששימור לשם מצה הוא מדאורייתא, כך טוויית ציצית לשמה היא מדאורייתא (ואע"ג שיש לחלק קצת, דמצה יש הוכחה טפי בשמירת העיסה מחימוץ, משא"כ בציצית שאין טווייתה שונה מטוויית שאר צמר). וא"כ אין לתת לכתחילה לחש"ו לטוות ציצית, אע"פ שאחרים עומדים ע"ג. אולם בדיעבד ובשעת הדחק, שאין לו חוטמים אחרים, יש לסמוך על דעת רבינו יונה, דכל שאפשר ע"י שליח מותר לעשות ע"י חש"ו; ועל דעת הפוסקים הנ"ל, שהתירו בשעת הדחק לאכול מצת מצוה שגילשה ע"י חש"ו — כשאחרים עומדים ע"ג.

ונראה לי, דמותר לצאת בטלית מצוייצת זו בשבת. ואע"ג דקיימא לן: „היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה בשבת — חייב חטאת" (מנחות לו, ב). טעמא מאי? „ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי" (שבת קלט, ב) — כבר כתב הט"ז (סי' יג, ס"ק א): „אם נפסקו כל הד' ציצית ולא נשתיר בהם כדי עניבה, דודאי יעשה אחרים תחתיהם, בטלים הם לגבי בגד; ומותר לצאת בהם בשבת". וא"כ — לדעת הפוסלים ציצית שנטוו ע"י חש"ו אפילו בדיעבד, בודאי יעשה אחרים תחתיהם — לכשיזדמנו לו, ובטלים הם לטלית. ולדעת המכשירים, פשיטא דמותר לצאת בה.

ועיין שו"ת „שב יעקב" (סי' ה), בענין היתר יציאה בטלית של משי לרה"ר כשבת, שצירף את הסברא, דבזמן הזה אין לנו רה"ר גמורה כי אם כרמלית בלבד. וגם בנידון דידן יש לצרף סברא זו להתירא.

סימן ב

בענין זמרת נשים

תשובה

ב"ה. מאננהיים יום ד' ל"ט למב"י תרצ"ב לפ"ק.

ב"א היקר נ"י,

בענין זמרת הנשים בינותי עוד הפעם בספרים ואכתוב לך מה שהעליתי. בגמרא ברכות כד, א: אמר שמואל קול באשה ערוה שנאמר כי קולך ערב. וכתב שם הרא"ש: פירוש לשמוע ולא לענין ק"ש. ובמעדני יו"ט העיר שהקילו בק"ש לפעמים כדי שלא יבא לידי בטול ק"ש. ונראה שדעת הרמב"ם כדעת הרא"ש, שלא הביא הא דקול באשה ערוה בהלכות ק"ש. אבל המרדכי כתב בשם רבנו האי, דכל חני לענין ק"ש. וכן נפסק בשו"ע או"ח סי' ע"ה: יש ליזהר משמיעת קול זמר אשה בשעת ק"ש. וכן באה"ע סי' כ"א: ואסור לשמוע קול ערוה. וכתב שם בבאה"ט: אבל

קול פנויה או קול אשתו מותר, אלא בעת תפלה אסור כמ"ש בא"ת. אבל בס' באר שבע (דף צ') לא חילק בין בתולה בין אלמנה דאסור, ולא שרי אלא קול אשתו שלא בשעת תפלה. והרמב"ם בהל' אסורי ביאה כא. ב כתב: ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות שעה אסור. הרי שגם הוא לא אסר אלא בקול הערוה, וא"כ דעת הבאר שבע יחידאה היא.

עוד איתא בסוטה מח, א: א"ר יוסף, זמרי גברי ועני נשי פריצותא, זמרי נשי ועני גברי כאש בנעורת, למאי נפ"מ, לבטולי הא מקמי הא. ואולם הפוסקים לא הזכירו מאמר זה כלל, ושמא פירשו מאמר רב יוסף אלא על הערוה ולא אסתם נשים, ולכך לא חשו להזכיר דבריו.

מכל הלין דוכתי נראה שאין חיוב למחות בבתולות המזמרות, והמחמיר יחמיר לעצמו אבל לא ימחה בפרהסיא, כי יש לחוש בזמן-הזה שילעגו עלינו. ושמא גם הבאר שבע יודה שבכגון זה יש לקיים (עמוס ה, יג): לכן המשכיל בעת ההיא ידום. והנני באהבה רבה דודך הנאמן

הק' יצחק אונגא.

סימן ג

מקורב המציאו תחבולתם עמו"ש ששעון של שבת ובהגיע השעה המיועדת יופעל החשמל המחמם טבלא של מתכת לבשל על גבה. וכן אפשר לכוון את השעון כדי שיופעל החשמל ב' פעמים ביום. מעתה יש לשאול: (א) האם מותר לכוון השעון מע"ש כדי להרתיח האוכל בשבת; (ב) האם מותר להעמיד בעצמו או ע"י אינו יהודי קדרות על הטבלא קודם השעה המיועדת כדי שיוחמו בהגיע השעה, והאם מותר לאכול מאכל שהוחם בדרך זו.

תשובה

תחלה יש לברר אם יש כאן מלאכת מבעיר. והנה לדעת הרמב"ם (הל' שבת יב, א): המחמם את הברזל כדי לצרפו במים (כלומר: לחסמו ולחזקו) הרי זה תולדת מבעיר, ולראב"ד פטור מחמת שההבערה היא מלאכה שאינה צריכה לגופה, ונראה מזה דאם מחמם שלא על מנת לצרפו גם לרמב"ם פטור, ואינו רק איסור מדרבנן, וא"כ אם הוא גורם מע"ש שיתחמם בשבת, בודאי אין כאן איסור (ועדיין יש לחקור אם אור החשמל דומה ממש לאור הטבעי, או שיש לדמותו לאור החמה, שבחמי טבריא כתב הרמב"ם שהוא כתולדת חמה, והמבשל בהם פטור. והנה באור הטבעי ישנה שלהבת המתהווה ע"י הבערת החומר אבל באור החשמל אין שלהבת ממש רק חוט של מתכת המתלבן ע"י זרם החשמל), ואם לחשש שבזמן הפסקת הזרם החשמלי יתהווה ניצוץ — זהו רק ספק. ועוד שכיוון השעון מע"ש אינו אלא גורם